

SCI-CONF.COM.UA

MODERN SCIENCE: INNOVATIONS AND PROSPECTS

**ABSTRACTS OF XV INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
NOVEMBER 13-15, 2022**

**STOCKHOLM
2022**

MODERN SCIENCE: INNOVATIONS AND PROSPECTS

Proceedings of XV International Scientific and Practical Conference

Stockholm, Sweden

13-15 November 2022

Stockholm, Sweden

2022

UDC 001.1

The 15th International scientific and practical conference “Modern science: innovations and prospects” (November 13-15, 2022) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2022. 573 p.

ISBN 978-91-87224-02-7

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Modern science: innovations and prospects. Proceedings of the 15th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2022. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/xv-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-13-15-11-2022-stokgolm-shvetsiya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: sweden@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2022 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2022 SSPG Publish ®

©2022 Authors of the articles

62.	Цісарук О. В., Гамза А. В. РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «ЛЮДИНА СЕРЕД ЛЮДЕЙ» НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»	309
63.	Шаботіна Д. І., Мельниченко Г. В. МУЛЬТИСЕНСОРНІ ТЕХНІКИ РОЗВИТКУ НАВИЧОК ТВОРЧОГО ІНІЦІАТИВНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	315
64.	Янчук Д. О. ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ ЧЕРЕЗ ОСМИСЛЕННЯ РОЗВИТКУ КАТЕГОРІЇ ПАТРІОТИЗМУ	321
PSYCHOLOGICAL SCIENCES		
65.	Андрійчук І. П., Жигальська Х. М., Андрійчук С. Ю. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ Я-КОНЦЕПЦІЇ СТУДЕНТІВ	327
66.	Гегельська К. В., Цільмак О. М. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	334
67.	Карайкоза Н. М., Коняєва Л. Д. ОСОБЛИВОСТІ НЕГАТИВНИХ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ ТА СТРАТЕГІЙ ПОДОЛАННЯ СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЙ У ДОРΟΣЛИХ З ПСИХОТРАВМАТИЧНИМ ДОСВІДОМ	338
68.	Логвіновська Л. М. ОСОБЛИВОСТІ ДИНАМІКИ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	345
69.	Любімова Т. В. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЖІНКАМ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД НАСИЛЬСТВА В РОДИНІ	350
70.	Мельникова О. В., Цільмак О. М. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК САМООЦІНКИ, ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ТА Я-ОБРАЗУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	355
71.	Сурякова М. В., Учитель І. Б., Низова А. С. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	360
72.	Терлецька Ю. М. ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНО-ВОЛЬОВОЇ НАДІЙНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА	366
73.	Туриніна О. Л., Бобров І. О. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ПСИХОЛОГА З ОПТИМІЗАЦІЇ ТРУДОВОЇ МОТИВАЦІЇ СПІВРОБІТНИКІВ КОМЕРЦІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ	372

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ Я-КОНЦЕПЦІЇ СТУДЕНТІВ

Андрійчук Іванна Петрівна,

к.психол.н., доцент

Жигальська Христина Михайлівна,

Андрійчук Соломія Юріївна,

студенти

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

Вступ. На сучасному етапі розвитку суспільства підготовка висококваліфікованих спеціалістів зазнає суттєвих змін. Увагу зосереджено не стільки на формуванні суми конкретних знань, умінь і навичок, скільки на вмінні адаптовуватись до постійно оновлюваних вимог сьогодення, здатності орієнтуватись у складних обставинах професійного життя. Заклади вищої освіти переслідують мету створення умов для самореалізації та самовизначення особистості студента, підготовки конкурентноспроможного фахівця. Це обумовлено розвитком сучасної освіти у напрямку орієнтації навчально-виховного процесу на гармонійний розвиток особистості студента, формуванні основних компетентностей, яких потребує сучасне життя, сприяння оптимізації професійного самовизначення та особистісного становлення. Завдання полягає у створенні умов, які б сприяли розкриттю творчого потенціалу особистості, формуванню нестандартного мислення, ціннісних орієнтацій і моральних якостей з подальшою їх актуалізацією в професійній та суспільній діяльності.

Варто зауважити, що Я-концепція відображає прояв самосвідомості,

динамічну систему уявлень дорослої людини про себе. Вона формується під впливом досвіду кожного індивіда. Ця система становить основу вищої саморегуляції людини, на базі якої вона будує свої стосунки з оточуючим її світом. Образ «Я» - продукт самосвідомості, тобто вияву усвідомлення і оцінки індивідом себе як суб'єкта практичної та теоретичної діяльностей, ідеалів, переконань, що мотивують його активність.

Саме тому вивчення особливостей Я-концепції майбутніх фахівців на етапі їх професійного навчання є надзвичайно цінним та актуальним. Через розвиток усвідомлення особистісного ставлення до себе відбуватиметься підвищення професійної активності, визначення нових сенсів професійної діяльності.

Мета роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні та емпіричному вивченні особливостей Я-концепції студентів.

Матеріали та методи. Із метою дослідження особливостей Я-концепції студентів застосовувався комплекс теоретичних методів (аналізу, синтезу та узагальнення) представлених у науковій літературі матеріалів щодо сучасного стану досліджуваної проблеми; емпіричні методи: тест-опитувальник самоставлення (В. В. Столін), методика «Рівень впевненості в собі» (Ф. Зімбардо); методика «Шкала Я-концепції Теннессі»; методи кількісної та якісної обробки отриманих даних.

Результати та обговорення. У науковій літературі питання Я-концепції є досить розробленим. У теоретичних джерелах розглядаються основні напрямки дослідження Я-концепції в різних галузях психології, здійснюється пошук сукупної стратегії фундаментальних досліджень. Проте структура Я-концепції у психологічних дослідженнях представлена неоднорідно.

Феномен «Я-концепція» особистості постійно був в епіцентрі наукового інтересу масиву зарубіжних і вітчизняних психологів. Його різні ракурси цікавили Р. Бернса, М. Й. Боришевського, І. С. Булах, В. Джеймса, І. С. Кона, Ч. Кулі, С. Д. Максименка, Дж. Міда, Р. В. Павелківа, К. Роджерса, Л. М. Співак, В. В. Століна, П. Р. Чамату та ін.

Значна роль у формуванні сучасних уявлень про «Я-концепцію» належить роботам К. Роджерса, який виділяє реальне та ідеальне Я і фіксує тимчасовий момент: Я-реальне - те, яким людина є в даний момент; Я-ідеальне - те, якою їй хотілося б стати в майбутньому.

Дослідник К. Роджерс об'єднував поняття «Я» і «Я-концепція» як синоніми. Згідно з К. Роджерсом «Я-концепція – це динамічне утворення, яке складається з уявлення про власні характеристики і здібності індивіда, про можливості взаємодії його з іншими людьми і з навколишнім світом, про цілі та ідеї, які можуть мати позитивну або негативну спрямованість» [4, с. 138].

Підтвердження такої думки, знаходимо і в працях А. Захарової, яка вважає, що Я-концепція віддзеркалює той рівень розвитку знань суб'єкта про себе, на якому вона й функціонує як сформована, ієрархічно організована, відносно стійка система. Людина може бачити себе одночасно як з погляду реального, так і уявного, бажаного Я. Обидва образи можуть бути близькими, але між ними можливі неузгодженості та розбіжності.

Я-концепція створює в людини відчуття своєї постійної визначеності, самототожності. Я-концепція людини розуміється як цілісний, хоча і не позбавлений протиріч, образ власного «Я», що виступає як настанова стосовно самої себе і включає компоненти: когнітивного образу своїх якостей, здібностей, зовнішності тощо (самосвідомість); емоційний (самоповага, себелюбність, самоприниження тощо); оцінно-вольовий - прагнення підвищити самооцінку, завоювати повагу, забезпечує саморегуляцію.

Як показав аналіз наукової літератури, Я-концепція виконує детермінуючу роль в активності суб'єкта, його стосунках з середовищем, вона повинна не просто надати індивідові вірогідні відомості про себе, а допомогти виробити ефективні життєві орієнтири, у тому числі й орієнтири у суспільному середовищі. Дослідники Я-концепції відображають її типові риси та доходять висновку, що «Я-концепція – це важлива психологічна категорія, яка тісно пов'язана із самосвідомістю особистості та посідає центральне місце у психологічній регуляції діяльності та поведінки. Я-концепція є інтегративною

сукупністю всіх уявлень людини про себе, що функціонує у нерозривній єдності когнітивної, емоційної та поведінкової складових частин». Гуменюк О. Є. наполягає, що змістовно-динамічне наповнення Я-концепції особистості вичерпно спричинене соціально-культурним досвідом, здобутим нею як суб'єктом психічної активності, пережитим як процес її безперервної самототожності і цілісності, нарешті, постійно використовуваний у сфері актуальних і потенційних соціальних взаємостосунків [3, с. 34].

Розглядаючи розвиток «Я-концепції» у зв'язку з високим рівнем розвитку самосвідомості особистості, М. Й. Боришевський визначив цей феномен як її самоусвідомлення у системі провідних життєсенсових цінностей. На думку психолога, «Я-концепція» є своєрідним еталоном, згідно з яким здійснюється процес саморозвитку і самотворення особистості. Такий процес стосується взаємодій особистості зі значущими іншими, її ціннісних орієнтацій і професійної діяльності. Високий рівень самосвідомості сприяє досягненню особистістю зрілого самоусвідомлення [2].

Предметом вивчення І. П. Андрійчук виступало формування позитивної «Я-концепції» у студентів-майбутніх практичних психологів протягом їх професійної підготовки. Проведений теоретичний аналіз та узагальнення ряду наукових праць зарубіжних і вітчизняних учених дозволив психологині презентувати розуміння феномена «Я-концепція» в контексті свого дослідження як інтегровану динамічну множину уявлень особистості про себе, що мають когнітивні, емоційно-оцінні та інтерактивні прояви. Дослідниця підкреслила, що «Я-концепція» майбутніх практичних психологів вирізняється своєю специфікою, яка пов'язана з їх професійною діяльністю [1].

Оволодіваючи професійними знаннями, уміннями та навичками, майбутні фахівці уточнюють уявлення про свої можливості, норми й еталони поведінки, пізнають систему цінностей і образ життя, властивий обраній ними галузі професійної діяльності. Життєвий шлях, окреслений для себе особистістю не просто набір фіксованих бажаних життєвих позицій, а й певна гнучка лінія, пов'язана з реалізацією своїх очікувань у часі.

З огляду на вищезазначені міркування, наша експериментальна робота щодо дослідження особливостей Я-концепції студентів проводилась впродовж 2022 року. У дослідженні брали участь 50 студентів першого курсу закладу вищої освіти.

Проаналізуємо детальніше деякі з отриманих результатів емпіричного дослідження. *Тест-опитувальник самоставлення (В. В. Столін)* дозволив проаналізувати такі шкали: відкритість, самовпевненість, самокерівництво, дзеркальне «Я», самоцінність, самоприйняття, самоприв'язаність, внутрішня конфліктність, самозвинувачення.

Аналіз результатів дослідження за шкалою «Самовпевненість» показав, що у студентів переважає середній рівень і становить 65 % досліджуваних. Такі опитанти чітко виконують поставлені завдання, вони впевнені у власних силах, проте їм не вистачає наполегливості та кращого усвідомлення свого «Я» для досягнення поставленої мети. У 20 % вибірки переважає високий рівень. Такі студенти надмірно високої думки про себе, у них відсутня внутрішня напруженість при виконанні поставлених завдань. Низькі показники становлять 15 % вибірки майбутніх фахівців. Вони часто незадоволені власною поведінкою, діями та можливостями.

Результати дослідження за шкалою «Самоцінність» показали, що у студентів переважає високий рівень, що становить 75 % досліджуваних. Такі студенти розуміють власну цінність. Вони зацікавлені у власному «Я» та поважають себе. Середній рівень переважає у 20 % вибірки. У таких студентів розвинене почуття любові до себе, проте іноді виникають сумніви та неприйняття. Низькі показники – у 5 % опитуваних. У них присутня відстороненість, що межує з байдужістю до свого «Я», втрата інтересу до свого внутрішнього світу. Аналіз результатів дослідження *за методикою «Рівень впевненості в собі (Ф. Зімбардо)»* показав, що у респондентів переважає середній рівень впевненості та становить 55 % досліджуваних. Вони можуть дати відсіч тим, хто намагається ущемити їх інтереси або не дотримує зобов'язання, але для цього їм потрібно оцінити всі переваги та створити

власний план дій. Також, такі досліджувані можуть терпіти і мовчки злитися, уникаючи вступу до конфлікту. За бажання вони легко можуть навчитися і поводитися відповідно до манер вихованої людини, і жорстко досягати своїх цілей в спілкуванні з оточуючими. Низькі показники становлять 15 % досліджуваної вибірки. Такі студенти сором'язливі і недостатньо упевнені в собі. Їм важко висловити свої почуття і бажання, і тому інші можуть нав'язати їм свої погляди та переконання. Високий рівень переважає у 30 % опитуваних. Для них характерні спокій, уміння володіти собою в різних ситуаціях, уміння виражати свої відчуття і бажання, не ображаючи оточуючих і не вступаючи з ними в конфлікти. Вони відстоюють свої права, відновлюючи їх у разі потреби не вибухами неконтрольованої агресії, не скаргами і проханнями, а, як правило, рішучими і в той же час коректними, прийнятними в суспільстві способами.

Висновки. Отже, нами були проаналізовані показники, що засвідчують особливості Я-концепції студентів. Аналіз результатів дослідження показав, що у експериментальній вибірці переважаючим є компонент самозадоволеності та становить 60 % загальної вибірки. Такі студенти впевнені в собі, у власній винятковості та не приховують цього від інших. Самокритичність переважає у 25 % опитуваних, які характеризуються здатністю самостійно вирішувати труднощі та шукати власні помилки. У них адекватне сприймання себе та середні показники самооцінки. Однак є частина студентів, які не вміють контролювати, спрямовувати та відповідати за свої дії та вчинки, не усвідомлюють своєї винятковості та індивідуальності. Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо в обґрунтуванні психологічних умов позитивного самоствавлення щодо образу Я та апробації тренінгової програми гармонізації Я-концепції студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук І. П. Дослідження особливостей Я-концепції майбутніх практичних психологів. *Практична психологія та соціальна робота*. 2001. №8 (35). С. 11-14.

2. Боришевський М. Дорога до себе: Від основ суб'єктності до вершин духовності: монографія. Київ, 2010. 416 с.
3. Гуменюк О. Є. Психологія Я-концепції: Навч. посіб. Тернопіль, 2004. 310 с.
4. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапію. Становление личности: Пер. с англ. М.: Прогресс. 1994. 480 с.